

0+

"Поро пиалан улыт яндар шўман-влак:
нуно Юмым ужыт" (Мф. 5:8).

ШҮМ-ЧОН ИЗОЛЫК

2013-ий март
годсек лектеш.

МАРИЙ-ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 9-ше (101) №, 2021-ий сентябрь

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит-Иоаннын благословитлымыже почеш

«ИЛЫШ ПАМАЗЫН» ПОРО ЙОГЫНЖО

Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн мари́й духовный му́ро-влакым мурышо «Илыш пашын» ансамбль дене пырля кугу куаным пайлен. Шукерте огыл тиде ансамбль мари́й православный му́ро дискым луктын. Тудын презентацийже 24 августышто Йошкар-Олаште эртен.

«Илыш пашын» ансамбль эше самырык. Тудо «Благовест» йоча хорын да епархийын миссионер пѳлкажын пырля ямдылыме «Илыш пашын» проект негызеш шочын. Тиде проект «Православная инициатива» федеральный программыште сенгышыш лектын да окса польшымым налын. Ансамбльыш «Благовест» хорын марла мутланен моштышо латкок йочаже ушнен. Нуно вуйлатышышт Татьяна Чернова дене пырля пеш кугу шымлымаш пашам шуктенят: мари́й калыкын Юмым моктен мурымо мурыжо ден кант-влакым погенят, нотыш возенят. Революций деч ончыксо мурымат муыныт, тачысе композитор-влак Вениамин Захаров ден Дмитрий Александровын возымо пашаштымат ешареныт. Чылаже 50 мурым чумыреныт. Нунылан аранжировкым И.С. Палантай лўмеш тўвыра да сымыктыш колледжын педагогшо, Марий Эл тўвыран сулло пашаенже Светлана Чернова ыштен.

Дискым Озан олаште лукмо. Тушко пурышо латкок муро кокла гыч икмынъяржым да тыгак марла Литургийыште муралтше молитва-влакым «Илыш памаш» ансамбль С.Г. Чавайн лумеш национальный книгагудышто эртыше презентацийыште йонгалтарен. Мурышт чылт илыше вуд йогымо гаяк йыргыктен шарленйт, колыштшо кажне егын чоныштым авалтенйт. Митрополит Иоанн нуным куанен колыштын да тыге каласен:

– Шке чоныштыжо Юмым ашныше айдеме Тудым чапландарыде огеш чыте. Мемнан чонна Юмо деке эреак мелын шога, Юмат Шке йоратымашыжым пөлекла да Шкенжынак шочыктым пүртүсшын моторлыкшым ужын куанаш айдемылан йоным пуа.

шочмо йылмыж дене кумал кертше манын, Марий митрополийыште кугу тўткыш ойыралтеш. Кугу ўшан дене илыше кугезына-влакын мыланна кодымо чонпоянлыкшым аралаш да туддеч вийым налын илаш тыршашна мыланна Юмо полшыжо.

Вара митрополит Иоанн тыгай кугу поро пашам шуктышо, марла духовный муро-влакым возыман дискым лукмашке надырым пыштыше-влаклан Тауштымо серышлам кучыктен. Мучашлан Йошкар-Оласе Благовещенский соборышто сентябрь гыч рушарня еда да кугу пайремла годым эр Литургий марла эртаралташ тўналме нерген куан уверым каласен. Марла службым Иоанн Милютин ача служитлаш, а клиросышто «Илыш памаш» марий ансамбль мураш тўналеш.

Православий чыла түрлө калыкым шкеж деке йоратен уша да кажныжым шке шочмо йылмыж дене Юмым чапландараш ўжеш. Шочмо йылме икте-весым умылаш ышталтше йон гына огыл, тудо моткоч куатле сомылым шукта: тукым ден тукым коклаште кылым ышта, моло калыклан тўвыран поянлыкшым да калыкын көргө чон моторлыкшым почын ончыкташ полша. Шочмо йылме Юмын пуымо тўняште Христослан ўшанымашын пенгыдылыкшым улылышо айдемым Юмым моктен да чапландарен кертме күкшытыш нөлталеш. Марий калык Юмылан

У ТУНЕММЕ ИЙ ТЃНГАЛМЕ ДЕНЕ!

Сентябрь шыже пагытын гына огыл, тудо эше у тунемме ийын икымше тылзыже. Волжск ден Шернурын епископшо Феофан у тунемме ий тўнгалме дене туныктышо-влакым черетан конференцийыштышт саламлен да тыге тыланен:

– Юмын чаманымашыже кажнынан ўмбалнына. Ме Юмын польшыж деч посна ик шўлалтышымаат ыштен огына керт. Пагалыме туныктышо-влак, Юмотендан кидышкыда туныкташ йоча-влакын чоныштым ўшанен пуэн. Книгаште возымо шинчымашым йоча-влаклан пуймо дене пырля те нунын духовный шинчымашыштымаат

шуараш тўнгалыда манын ўшаныме шуэш. Вет айдемын чонышкыжо пыштыме духовный негыз тудын ончыкылык яндар илышыжлан кугу энгертыш лиеш. Изи айдеме Шочмо элым йўратыше, лишыл ег-влакым жаплыше, ешыж ден элже верч, шкенжым чаманыде, тулышкат-вўдышкат пураш ямде лийын кушкеш. Духовно-нравственный воспитанийым налше кажне тунемше Юмын кўштымашыжым шуктен илаш да элжылан поян саскам пуаш тўнгалеш.

Тек тыланда куштылго огыл пашадам шукташ Юмо полша. Кажныдан пелен Юмын благословенийже лийже.

ТАЗА ДА КУЖУ КУРЫМАН ЛИЙЗА!

Оршанке район Табашино селасе Флор ден Лавр святой мученик-влак лўмеш храмын настоятельже протоиерей Виктор Немцев 25 августышто 75 ияш юбилейжым палемден.

Виктор ача Марий АССР Юрино районушто шочын, кыдалаш шинчымашым тыштак налын, Совет армийыште служитлен, ешым чумырен. Юмылан ўшанымаш дек ийготым погымек толын да 1991 ий сентябрьыште Йошкар-Оласе Воскресенский храмыште Тынеш пурен.

2000 ий 12 мартыште Семеновко селасе храмыште Йошкар-Олан да Марий Элын епископшо Иоанн, кид пыштыме йўлам шуктен, Виктор Немцевым диакон саныш шогалтен да Табашино селасе Флор ден Лавр святой мученик-влак лўмеш храмыш диаконлан служитлаш колтен. Пел ий гыч владыка Иоанн тудым священник саныш шогалтен да ты храмынак настоятельже лияш ўшанен. Виктор ачан кугу тыршымашыж дене тиде ожнысо храмыште ачалыме паша шукталтын да Юмын литургий

эре каен шоген. Верысе благочинийыште тудо эше самырык-влакым духовно сотемдарыме пашам 2013 ий марте вўден.

Шке служенийжым тыршен шуктымашлан Виктор Немцев набедренник, камилавке, наперстный ырес дене палемдалтын да 2014 ийыште протоиерей саныш шогалтыме лийын.

Виктор ачалан уло кумылын тазалыкым, кужу ўмырым, Руш Православный Черкылан ўшанлын служитлыме пашаштыже Юмын польшыым тыланена. Таза да кужу курыман лийза!

ЮМЫЛАН КАПЫМ ПУАШ ЙÖРЫШÖ ÆДЫР

Святой Димитрий Ростовский оила: «Юмын Шомакше айдеме тукумын орланымыжым ужын, но Илыше Юмылан капым налаш йöрышö көргö мландымбалне лийын огыл, сандене Тудо ятыр курым айдеме капым налын огыл».

Юмын Аван Шочмыжо – айдемын шочмыжын куанле тайныже. Тиде шочмаш – Юмын айдемым йöратымыжын да айдемын вашла йöратымыжын саскаже. Айдеме ден Юмын пырля ыштыме пашашт тыге почылтын манын ойлен апостол Павел. Юмын айдеме тукумым утараш шонымыжо тиддеч посна шукталт ок керт ыле. Юмын айдеме тукумым утарымыже ты кече гыч тўналеш. Юмын Аван мландымбалысе илышыже моло йочан семьянак эртен: воштылын, модын, уым пален. Но нунын дене тагастарымаште ты Йоча Юмын пуымым налаш эре ямде лийын. Вет Тудо пален, мо тугай порылык, да тыгак Юмын эре порым гына пуымыжым пален. Шочмыж год-секак Эн святой Æдыр Юмын порылык дене темше лийын. Преподобный Силуан Афонский оила: «Юмым чот йöратымыжлан көра Тудо Шке ўмырыштыжö эсогыл ушыж денат сулыкым нигунам ыштен огыл. Ты кече гыч Тудын Благовещений да Вифлеемысе шўдыр марте, Эргыжым Ыресеш пудалыме да Христосын Ылыж кыселмыже, тыгак Шкенжын мален колтымо гай колымыжо марте кушмо подвигше тўналеш».

Икымше айдемым ыштымыж годым Юмо

тудым могайым ужаш шонен, таче тыгай айдемын шочмыжым пайремлена. Ты айдеме ўмыржö мучко Юмын тайныж дене ушалтше да шке көргыштыжö Юмын нумалаш йöрышö лиеш. Вет тудо Кумытло Юмын эрыкшым шукташ шочеш, Юмо дене мутланаш йöрышö лиеш.

Сулыкыш пурымышт деч ончыч Адам ден Ева икте-весьыштан Юмын порылыкым налаш полшенйт. Ева сулыкым ыштен да Адамым ты сулыкыш ушен, айдеме ден Юмо коклаште пырдыжым нөлтен. Сулыкан кыл гоч ег-влак икте-весьыштым диаволын осал пашашкыже шупшаш тўналыныт. Тыгай кыл гоч тамык почылтын, а Юмо нунын деч öрдыжкö коранын. Юмын йöратен пуымо эрыкым нуно переген огытыл, тыге шкежат Юмын йöратымышыж деч торленыт.

Эн святой Æдыр Мариян кушкын шумекыже, айдемым йöратымыжлан көра, Юмо айдеме көргеш верланаш толеш. Айдеме капым налме порылык нерген Евангелий тыге оила: «Тиде кечылаште Мариам тарванен да курыкан кундемысе Иудан олашкыже вашкен каен...». Мария ден Елизавета кугу йöратымыш дене вашлийыныт. Елизавета Святой Шўлыш дене темын, да тудо Юмын Авам моктен ойлен: «Æдырамаш-влак коклаште Тый благословитлыме улат! Тый дечет Шочшат благословитлыме! Мый декем Господедем Аваже толын. Кушеч мылам тыгай пиал!» (Лк. 1, 42-43). Юмын порылыкын

толкыныштыжо улмым да Эргыж дене кыл улмым Мария тыгак умылен. «Мыйын чонем Господьым мокта, Юмылан, Мыйым Утарышылан, көргө шүлышем куана. Тудо үңгышө тарзе Удыржө велке ончалтышыжым савырен, тиде жап гыч чыла тукым Мыйым поро пиалан манаш тўңгалеш: куатан Юмо Мылам моткоч кугу порылыкым ыштен», – манын Тудо.

Мария дене улшо кугу порылыкым Елизаветан көргыштыжө кийыше аза шижын да йывыртен тарванен. Эн святой Удыр Мариям пагалыме, Тудын дене мутланыме гоч шуко ег Юмын корныш шогалын, Христос дене ушнымашке шуын. Меат сулыкым огына ыште гын, Юмо деке тыге чак лийына, шке лишылна-влакым тыгак йоратена гын, уло илышна кугу порылык дене темеш ыле.

Ик илалше ег шарнен ойлен:

– Черкыште Юмын Авам тыге пагалымым мый самырыкем годым умылен омыл. Икана Кугу Пўтым пеш пенгыдын эртаренам. Кугече йўдым Юмын Аван иконыж ончылно кумалмем годым шўмыштем пуйто тул ылыжын. Храм көргө кугече волгыдо дене волгалтын. «Волгыдын Аваже улат» манын мурымым тунам гына мый чынжымак умыленам. Службо гыч лекмем годым йолташем дене «Христос Ылыж кынелын!» – «Чынак Ылыж кынелын!» манын, ваш саламлалтна. Тунам көргыштем адак Пылпомышысо тул йўлымө гай шокшын чучын.

Эреак Удыр улшо Мария – мемнан духовный Авана. Тудо мемнам Юмо дек лишемда, Юмын порылыклан йорышө лияш полша. Шке духовный Аванан Шочмо кечыж лўмеш мом ме кондена? Икте-весе дене яндарын, үңгышын да йоратен илен моштена мо? Тыге илымына дене веле ме Тудын пыдал налмыжым да мландымбалне шочмынам сулен кертына. Юмын эрыкшымат ме Тудын гоч гына пален кертына. Юмын Аван полшыж деч посна ме Юмо дене ушнен илымашке нигунам она шу. Тудо Шке святой яндарлыкше, үңгышылыкшө да кугу йоратымашыж дене ты полшышым пуэн кертеш. Юмо чылашлан тидым палаш пўрыжө.

Протоиерей Александр ШАРГУНОВ.

ЙОДЫШ-ВАШМУТ

Юмылан кузе кумалман? Молитва кунам полша, а кунам полшыде ко деш? Тидын нерген шке шонымашыжым Москоко духовный академийын профессоржо, богословий доктор, педагог, писатель Алексей Ильич Осипов ойла.

– Ме врач деке мийымекеына, тудын рецептеш возен пуймо эм шотышто «Полша але огеш полшо?» манын йодына. Тудыжо «Раш каласен ом керт, но полшышаш» манеш.

Молитва шотыштат тыгак. Ушан деч посна, енгын темлымыж почеш гына молитвам лудат гын, полшышым вучыман огыл. Шарнеда, Христосын тунемшыже-влак диаволым поктен колтен кертын огытылат, Туныктышышт нунылан кузе пелешта? «Тиде тукым деч молитвам лудмо да пўтым кучымо дене гына утлаш лиеш», – манеш. Тыште «пўтым кучымо дене» манмыже кочкыш нерген гына огеш ойло, а койыш-шоктышым шекланымым, уто-сите деч коранаш тыршымым, йылмым кучымым, поро кумыл дене гына илаш кўлым ончыкта.

Мемнан молитвана молан полыш деч посна ко деш, паледа? Ме молитваште возымо мут-влакым тыглай гына лудын каена, мо нерген ойлаштымым умылаш огынат тырше. Молитвам Юмо колжо манын, тудым шке ыштыш-кучыш дене пенгыдемдыман, яндар чон дене поро пашам шуктыман. Южо койыш деч утлаш тыршыман, тамак шупшымым, аракам йўмым кудалтыман, осал шомак-влак дене мутланымым, енгын шылталымым чарныман. А ме тиддеч нимыняр ынена коран.

Адакше, шарналтыза, кузе ме кумалына, «Юмо тидым пу, Юмо тудым пу», эре «пу, пу» манына. Тыге йодмо олмеш, ме Юмылан тыге ойлышаш улына: «Господь, Тый сайракын палет, мо мыланем кўлеш. Тек мыйын шонымо семын огыл, а Тыйын эрыкет почеш лиеш». Лач тунам гына лудмо молитвана виян лиеш, да ме Юмо деч полшышым налына.

КӨ ДА МОГАЙ УЛЫНА?

Илышыште шонен шуаш лийдыме историй ятыр уло. Врач-онколог Виталий теве тыгайым каласкален.

Туддек эмлымверыш ик ўдырамаш вуйдорыкшо пуалмым ончыктышо снимкым конден. Пациенткын тўжвал тўсшө черлыла койын огылат, Виталий тудлан вес снимкым ышташ күштен. Ты гана снимке пуалше улмым пенгыдемден огыл, сандене врач ўдырамашым мөнгыжө колтен.

Тудыжо, чот йывыртен, палатышке арвержым погаш каен. Эмлымверыш лудаш кондымо книгаштыже закладке олмеш пыштыме ик тўжем тенгеаш оксажым муын огылат, пеш кугу тумам тарватен. Тыгай лўдыкшө диагноз дене толшо, вара сай уверым налше пациентке орен шогалын, медпашаен ден врач-шамычым тўрлө семын титаклен вурсен.

Шургымо йўкым колын, палатыш Виталий миен. Ўдырамашын давленийже кўзымым, чурийже койын йошкаргымым ужын, эмлан каен. Толмешкыже, ўдырамаш трукышто йөрлын да колен. Кровать йымалныже санитарке тўжем тенгеаш оксажым муын. Очыни, книгагашкен

петырымыж годым кагаз окса чонгештен. Лектеш: ўдырамаш ылышыжым ик тиде кагазлан вашталтен. Еным арам титаклымыже, осалым ойлымыжо тыгай трагедийыш савырнен.

Ег нерген осалым ойлыштмаш кызытсе саманын черышкыже савырнен. Ег ўмбақ ончалына – осалым ойлаш амалым муына. Иктаж-кө нерген шоналтена веле – тудым адак титаканыш луктына. Тугеже ме шке йырна эре шемым да пычкемышым веле ужына. Шинчам мыланна Юмо волгыдым ужаш пуэныс. Чонат тидланак ышталтын. Ме шкенам шке пычкемыш велке савыренна, пычкемыш нерген ойлен да шонен, шкеат пычкемыш лийынна.

Весе нерген осалым ойлышо еным колыштат гын, шкендынат чыла виет пыта. Сайрак шоналташ гын, тиде койыш – чонышто улшо чер. Тыгай еглан йөрөн мошташ ок лий, тудо осал пий гай эре опташ да пурлаш вага.

Вес велым ончалаш гын, тыгай ег суртышкыжо тўрлө торым нумалше гай, чонжат шўкшакым темыме мешак гай лиеш. Илышыже орлык дене темеш, вет тудо лишыл енге-влакымат ок чамане, чылаштан уда «медальым» тушкалтен пуа.

Тыге илаш пеш йөсө вет! Кузе вара лийман? Кузе тыгай койыш деч утлыман? Такшым гын, чыла тиде айдемын кугешнымаш кўкшытшө деч шога. Ег нерген осалым ойлышо айдеме шкенжым эре сайыш лукнеже. Ты уда койышым шкем ўгышемдыме дене веле сенгаш лиеш. Ўгышемше чон чыла шотыштат еным титаклыме деч эрна.

Чонышто ласкалык, тыныс лиеш гын, вуйнче койыш йомеш, тидыже тазалыкланат пайдале лиеш. Теве Наталья лўман ўдырамаш шкеж дене лийше историйым каласкален. Тупрўдыжө чот корштымылан көра тудо черке службышто шоген кертын огыл. Олымбаке шинчаш тўчымыж годым ик ўдырамаш тудым ончыч шўкен луктын, а вара яра верыш шке сумкажым шынден. Удам шонышо еным умылен, Наталья корангын да ты ег верч уло чонжо дене кумалаш тўнгалын. Кўргыштыжө ны вуеш налмаш, ны шыде лийын огыл. Икмыняр жап гыч шижын – тупрўдыжө корштымым чарнен! Осал койышым ўгышын чытымыжлан Господь тудым чаманен, лыпланымашым да пареммашым пуэн. Шкеж верч гына кумал шога гын, ала тидым ок нал ыле. Вес ег верч кумалмаш – кугу порылык, лишыл енын утаралтмыж верч тыршымаш. Кузе шокшо ден йўштө, волгыдо ден пычкемыш, йоратымаш ден ужмышудымаш ваштарешла шогат, тыгак ег нерген осалым ойлымо ден тудын верч кумалмаш ваштарешла лийыт.

Йоратыме егдан удажым весе-шамыч ужыт гынат, ме тудын сайжым веле ужына. А ег ок келше гын, тудын ончалмыжат мемнан шыдынам луктеш. Ўгышеммаш да йоратымаш деке корно кужу, нуно вашке огыт тол. Кызытше мом ыштыман? Шала коштшо осал пий вашке пурлын кертеш, сандене тудым йолыштыман, тек чепыште оптен шога. Шкенжым вашталташ шонышо айдемыланат эн ончыч шке йылмым пий

семынак йолыштыман. Арня мучко нигө нерген осалым ом ойло манын, шкалан мутым пуыман. Вара ик исповедь гыч вес исповедь марте чыташ тыршыман. Тыгодым ег-шамыч нерген сайым гына ойлыман. Тунам шке йыр яндарлык да волгыдо ешаралтеш.

Адакшым шомакым веле огыл, шонымашымак вашталташ күлеш. Терысым кычалше карме гай огыл, а мүйым погышо мүкш гай лийман. Теве йүшө еным ужын, вигак шылталаш пижына. А вет тудат изи лийын, аваже тудым йөрәтен ончен. Ала ты енын илышыштыже кугу ойго лийын, чытен лекташ куатше ситен огылат, йүаш тўналын. Чонжо ала кызытат польшым кычалеш. Мемнанат вет түрлө ситыдымашна уло. Йүшө ег верч молитвам лудмо дене ала тудланат да шкаланнат полшен кертына?

Шке сулыкнам ужын моштена гын, вес енын сулыкшо нерген шонена ыле мо? Ожно тидын нерген преподобный Пимен Великий деч йодыныт. «Шкенжын ситыдымашыжым ужшо айдеме вес енын чыла сайжым пала. Шкенжым чаплылан шотлышо ег весын чыла ситыдымашыжым пала», – манын ушан шонгыен. Чоннам утарен кертше амалым Господь ик ой дене каласен: «Еным ида судитле, тунам теат огыда судитлалт. Нигөм титаканыш ида лук, тунам теат титаканыш огыда лукталт. Енын титакшым кудалтыза, да тенданат титакда кудалтыме лиеш» (Лк. 6:37).

Мыланнат титаканыш лукмо лияш огыл ыле. Юмо, мыланна чылалан утаралташ полшо!

**Священник Валерий Духанинын
«Кто мы?» книгаж гыч**

ТУНЫКТЕН КАЛАСЫМЕ ШОМАК

Корнышто кок күчызым вашлиймеке, кугыжа имныже үмбач волен, ончыланышт сукалтен шинчын, вуйым савен да вара нуным пагален шупшалын. Пеленже улшо төра-шамыч тыге ыштымылан өпкеленыт, но вик каласаш тоштын огытыл. Нунын олмеш шылталыме шомакым шочмо шольыжо луктын каласен. Кугыжа тудлан изиш варарак вашмутым пуаш сөрөн.

Ты олаште ожнысек тыгай йўла улмаш: пушташ судитлыме енын пөрт ончыкыжо пуч дене пуалташ тарзым колтеныт. Тудо кастенак кугыжа шольыжын окна йымак тарзыжым пуч пуалташ колтен.

Шольыжо мо лийын кертшашым умылен, йўдвошт мален кертын огыл. Эрдене эрак ватыж дене пырля тудо кугыжа деке каен да могай ойго вучымо нерген йодын.

– Тый ваштарешем кугу осалым ыштен отыл гынат, мыйын колтымо енын пучым пуалтымыж деч тыге чот лўдынат. А вет корнышто мемнан вашлийме күчызө-шамыч Юмын колтымо енге улыт. Нуно Кучен Ашныше Юмемын толшашыж нерген, Тудын ончылно шуко сулыкан улмем да колымаш лишемме нерген мыланем пуалтыше пуч деч чотрак шижтарат.

Шольыжо төра-шамычшын туныктымышт почеш ойлен, сандене кугыжа нунымат терген налаш шонен. Тудо кок яшлыкым ышташ күштен. Каласымыж семын ик яшлыкшым тўжвач шөртнө чия дене чиялтенит, а көргышкыжө лулегым оптеныт, а кокымшыжым тўжвач тегыт дене йыгеныт, көргышкыжө шергакан күм тич теменыт.

Йыгыре шинчыше яшлык-шамычым ончыктен, кугыжа төраж-шамыч деч йодын:

– Кудыжо чаплырак?

Нуно шөртнө тўсан яшлыкым сайлан шотленыт. Тунам кугыжа кок яшлыкымат почаш күштен да каласен:

– Тўжвал тўсым ида ончо, а көргыштө могай поянлык улмо нерген палаш тыршыза. Йорло күчызө-влаккан пагалымашым ончыктымек, те өпкелалтда, а мый нунын чон яндарлыкышт ден порылыкыштым шке уш-акылем дене умыленам.

СЕНГЫМАШЫМ КОНДЫШО ЮМОНГА

Юмын Аван Владимирский иконыжым Святой Ешын үстембалже гыч налме онгаш апостол Лука возен манме преданий аралалт кодын. Тидын шотышто «Богословие иконы Православной Церкви» книгаште Леонид Успенский тыге воза: «Кызытсе жап марте Руш Черкыште 10 наре иконым евангелист Лукан возымыжлан шотлат, но иктыжат мемнан дека толын шуын огыл. «Нуно святой евангелист Лукан улыт» манмыжым «Тудын возымыжын списокошты улыт» манын умылаш кўлеш».

Ты юмонга 450 ий марте Иерусалимыште аралалтын, вара Константинополь олаш нангаеныт. Царьградын патриархше Лука Хризотерх иконым 1131 ий гутлаште руш мландыш святой князь Мстиславлан пөлек шотеш колтен. Князь тудым Киев воктен улшо Вышгородысо ўдырамаш монастыреш веранден. Ончыч святой равноапостольный кугу княгиня Ольган кидыште улшо ты мланде 1155 ийыште Юрий Долгорукийын эргыжлан, князь Андрейлан, куснен.

Шочмо Суздаль кундемшыкыже кайымыж годым князь Андрей, ачаж деч йодде, ты юмонга пеленже налын, корнышто тудын ончылно эре молебным служитлен. Владимир-на-Клязьме олаште иконым куанен вашлийыныт. Тушеч князь Ростовыш каяш шонен, но Владимир деч 10 уштышым торлымек, имне-шамыч Клязьма энгер воктен чыгынен шогалыныт. Вашталтен, вес имне-шамычым кычкеныт, но нунат верышт гыч тарванен огытыл. Князь Андрей иконо ончыко сукен шинчын да шортын сөрвалаш тўнгалын. Тудлан Юмын Ава кончен, кидыштыже свиток – кагаз пўтыртыш – лийын. Тудо Шке иконыжым Владимир олаш кодаш, а кончымо ты вереш Шке

Шочмыж лўмеш обительным чогаш кўштен. Тыге 1160 ий годсек ты юмонга Владимирский маныт.

Князь Андрей Боголюбский 1164 ий годсек волжский булгар-влак ваштареш кредалмыж годым ты юмонга эре пырля походыш налын. Кажне кредалмаш деч ончыч сулыкшым касарен, Святой Пырчесым подылын, Юмын Шочыктышо ўдырын иконыж ончылно сукалтен кумалын. «Владычице, Тыланет ўшаныше чыла егат ок пыте, аралалт кодаш», – ойлен тудо. Чудым ыштыше юмонга тыгак чыла сарзе-влак пагален шупшалыныт, полишым йодын, кредалаш каеныт да эре сененыт.

Кугу пайрем-влаклан негыз лийше сенымаш-влак деч молымат палемдаш лиеш. Юмын Аван Владимирский иконыж гоч пуымо поро куат полшымо дене 1408 ийыште хан Едигейым, 1451 ийыште ногайысе царевич Мазовшим, 1459 ийыште тудын ачажым, хан Седи-Ахметым, сененыт.

ПАЙРЕМ КЕЧЫЛА ДЕНЕ КЫЛДАЛТШЕ ЧУДО-ВЛАКЫМ КўЧЫКЫН ШАРНАЛТЕН ЛЕКТЫНА

1395 ийыште Тамерлан Москва дека лишемын. Москон кугу князьше Василий Дмитриевич Владимир ола гыч ты иконым кондаш кўштен. Клязьме воктеч Моско марте юмонга дене лу кече ошкылыныт, чыла кундемыштат калык тудым пагален вашлийын, «Юмын Ава, Руш мландым утаре» манын шортын сөрвален. Моско гычат калык ваштарешыже крестный ход дене Кучково поле манме верыш лектын да Кремльысе Успенский собор марте шортын ужатен. Юмын Шочыктышо ўдыр нунын ўшаныштым сулен. Ты жапыште Тамерлан шке шатёрыштыжо

улмаш, тудлан теве мо кончен: кўкшö курык гыч святитель-шамыч воленыт. Нунын ўмбалнышт кече деч виан волгыдышто Йолгалтше Ұдырамаш лийын, Тудын йырже тулан кердым кучышо суксо-влак лийыныт. Тамерланым кугу лўдмаш авалтен. Йолгалтше Ұдырамашын Кö улмыжо да Тудын куатше нерген тудлан мудречше-шамыч умылтареныт. Тунам Тамерлан сарзыже-шамычым мöнгеш савырен нангаен.

1521 ийыште Моском крым хан Махмет-Гирей деч утарымат чудо деч посна лийын огыл. Митрополит Варлаам да уло калык ты иконо ончылно чот кумалыныт. Кугу князь Василий Иванович войскам поген да Ока энгер деке тушман ваштареш каен, но чакнен толашыже логалын. Москвам авырыме йўдым Кремльысе Вознесенский монастырьын инокияже кончымашым ужын: кидешышт Владимирский юмогам кучен, Успенский соборын петырыме омсаж гыч святитель-шамыч лектыныт. Тиде Москошто кок курым ончыч илыше святой митрополит Петр ден Алексей лийыныт. Спасский башне дене нуным преподобный Варлаам Хутынский ден Сергей Радонежский вашлийыныт. Юмога ончыко сукалтен шинчын, нуно Юмын Авам сөрваленыт, Успенский соборым да калыкым утарен кодаш йодыныт. Юмын Ава савырнен да петырыме омса гычак мöнгеш пурен. Инокия тидын нерген каласаш вашкен, да калык эшеат чот кумалаш тўгалын. Тушман-шамычлан адакат ўмбакаш толшо кугу войска кончен, да нуно савырнен куржыныт.

1480 ийыште Моском крым хан Ахмат деч утарыме нерген «Повести о стоянии на Угре» летопись книгаште возымо. Русь 1476 ий гыч татар-шамычлан даным тўлен огыл, сандене Кугу Ордан Ахмат ханже 1480 ий шошым поход дене ўчим шукташ толын да Угра энгер марте шуын. Тудым вонча ыле гын, кум кечыште Москош толын шуэш ыле. Но вончышаш верлам чот араленыт, сандене нуно Угра энгер воктене йöнан жапым вучен шогеныт. Князь Иван III руш сарзе-влаккан Боровск деке куснаш кўштен, а хан Ахматым аламогай кугу лўдмаш авалтен, да тудо савырнен каен. Тиде чудо лўмеш Москваште кажне ийын Успенский собор гыч Сретенский монастырьыш крестный ходым эртараш тўгалыныт, Угра энгерым Юмын Аван ўштыжö манын лўмденит.

Мемнан «Мироносицкий» («Царевококшайский») юмоганан негызшылан Владимирский иконо шотлалтеш. Тидын нерген кок тўрлö шонымаш уло. Иктышт «Тудым тыгайымак муыныт» манит, а вара Владимирский иконыжо куш лиймым огыл пале. Весышт ойлат: «1647 ий 1/14 майыште мироносице-влакын образыштым муыныт. Кунам тудым крестный ход дене Москош нангаеныт, Алексей Михайлович кугыжа тудым чот сöрастарыме Владимирский иконышко пижыкташ кўштен».

А ме кызыт иктым гына каласена: «Чылаж верчат Юмылан да Юмын Авалан кугу тау!»

Юмын Аван Владимирский иконыжым вашлийме пайремым идалыккан кум гана палемдат:

21/3 июнышто – 1521 ийыште Моском крым хан Махмет-Гирей деч утарыме лўмеш,

23/6 июлышто – 1480 ийыште Моском крым хан Ахмат деч утарыме лўмеш,

26/8 сентябрьыште – 1395 ийыште Моском Тамерланын керылт пурымыж деч утарыме лўмеш.

ЮМЫН АВАН ВЛАДИМИРСКИЙ ИКОНЫЖ ЛЎМЕШ

Тропарь, 4-ше глас

Кучен Ашныше Ұдыр, чудым ыштыше
Тыйын юмогатым эр ўжара гай
вашлийын, чапле Москва ола таче
волгыдын йывырта. Юмогат деке
толын, Тыланет кумалына да тыге
ойлена: Юмым Шочыктышо пеш чапле
Ұдыр, Тый дечет шочшо Христос Юмым
сөрвале, Чаманыше улмыж дене Тудо
чыла христиан ола ден элым да тиде
кундемымат осал тушман деч арален
шогыжо да мемнан чоннам утырыже.

Кондак, 8-ше глас

Юмым Шочыктышо Ұдыр, Тылат,
чылам сенгыше Воеводылан, Тыйын
пагалыме юмогатын толмыж дене
мемнам шыгыр гыч утарыметлан таум
ыштен, Тыйым вашлийме пайремым
волгыдын пайремлена да Тыланет тыге
каласена: о, Поро Яндар Ұдыр, йывырте.

Величаний

Тыйым моктена, Тыйым моктена,
Юмын ойырен налме Эн Яндар Ұдыр,
Тыйын святой тўсетым пагалена, вет
тудын деке ўшанен толшо-влаккан
Тый пареммашым пуэт.

КОК МУТ

Геннадий дене мый ик монастырьыште палыме лийым. Трапезныйыште колым эрыкташ пырля логалынна ыле. Послушанийым шуктымо жапыште ты пörъен тыгай öрыктарыше историйым каласкалыш. Тудын уло илышыжым улыжат кок мут вашталтен.

Ончыч Геннадий кужу корныш кудалыштын. Рейс гыч пörтылмек, кажне гана «арака лаканыш пуренгаен», но вес рейсыш кайымеш тörланен шуктен. Ватыже марийжым чаманен да чытен, вет сурт-печышт, шочшышт улыт, адакше оксам ситышын конда. Ик гана веле огыл пелашыжым йўмым кудалташ сörвален, да чылажат арам. Пошкудо ден палыме-влак Геннадийым сынжым йўын йомдарыше еглан шотленыт, тиде пörъен иктаж гана вашталтеш манын шоненат огытыл. А тудо вашталтын, адакше ик шагат жапыште. Чылажат Юмын чаманымыж дене шукталтын...

Черетан рейс деч вара Геннадий канышым адакат «пайдалын» эртараш шонен. Кастене йолташ-влак дене вашлиймеш жап улат, «ыраш» манын, изирак кленча аракам налын толын. Йўын йörлаш тудлан кок кленча күлеш, а тиде чекушко умшам нörташ веле. Тудым подылмек, диваныш каналташ возын. Ик тат гыч Геннадий капкылже нелеммым шижын, пуйто кид-йолжымат, вуйжымат диван пелен күжгö шинчыр дене шинчырлен шынденыт, шинчагомдышешыже кугу күм сакеныт. Эше ик секунд гыч пörъен үмбаке тыгыде ия-шамыч күзен каеныт: орадышланен тörштылыныт, воштылыныт, йўштö почыштым шүргешыже йыгеныт. Чот лүдмыж дене Геннадий кычкыренат кертын огыл. Трук ала-кушеч öрдыж гыч ушыж дене йўкым колын: «Господь, серлаге». Але марте нине мут-влакым Геннадий нигунамат ойлен огыл, вуйыштыжат тыгай мут-влак нигунам пörдын огытыл. Пörъен колмо

мут-влакым семынже пелештен гына шуктен – тыманмеш ия-шамычын кепшылышт гыч утлен.

Диван гыч тörштен кынешкемыже, изиш подылмо дене шинчажлан койын шонен. Лыплана манын, йўштö вүд дене чывылген да уремыш лектын. Пörтылмек, угыч диваныш возын. Малымыже шуын огыл гынат, шинчаже темден петырыме гай шкежак кумалтын. Чылажат угыч тўнгалын: тыгыде ия-шамыч үмбалныже шурио гай тörштылыныт, шучкын воштылыныт, йўштö почыштым шүргешыже йыгеныт. Геннадий нимом ыштен кертын огыл. Изиш лиймек, адакат йўкым колын: «Господь, серлаге». Ты ганат нине мут-влакым пелештен утлен.

Геннадий умылен: тиде нимогай омо огыл. Кумшо гана тыгай шучкым чыташ огыл манын, диваныш тетла возын огыл. Пелашыжын паша гыч толмыжым вучен. Тудыжо марийжын мөнгыштö да эше айык улмыжлан моткоч öрын. Ты кастене Геннадий йўаш каен огыл, шаггысым мондаш манын, пашаштыже, корнышто лийше тўрлö онгай историйым ватыжлан каласкален. Тыге йўд марте шинчылтыныт.

Геннадий малаш возын гына шуктен, капше адак нелемын, адак тарванен кертдыме лийын. Тыгыде ия-шамыч угыч тудын капше мучко тörштыл куржталыныт, öртшым лукшаш гай төченыт. Но пörъен ынде сайын пален, мо дене тиде лүдыкшö деч утлаш лиеш. «Господь, серлаге», – пелешташ тыршен Геннадий, но ойлен кертын огыл, ойлышаш мутшым монден да монь. «Ия-шамыч капемым веле огыл, ушемынат авалтеныт мо ынде?» – лүдын тудо. Изиш орланымек, öрдыж гыч ушыж дене палыме йўкым колын. «Господь, серла-а-а-ге!» – уло вийжым пыштен пенгыжалтен Геннадий. Тыге утаралтын.

– Тидын марте мый Юмо, Суксо нерген нигунам шонен омыл, – чонжым почын Геннадий. – Улыт улмаш нуно: утарыше Господь, аралыше Суксо, капым, чоным, ушым кочшо, айдемым пытарыше ия-шамыч. Тидым мый шке могырем, шке ушем дене шижын онченам.

Тиддеч вара Геннадий йўмым чарнен, «йолташ»-шамыч деч корангын, ешыж дене утларак жапым эртарен, сурт коклаште чыла сомылым ышташ полшен. Ватыже марийжын утаралтмыжлан Юмылан тауштен куанен шортын. Геннадий пашам вашталтен, ончыч монастырьыште водителылан кум ий тыршен, алтарыште служитлаш полшен. Ватыже черланымылан көра монастырь гыч каяш логалын. Пелашыжым ончымо жапыште шке кидше дене изи часамлам шкетын чонен. Святитлыктыме деч вара тыште молитвам, акафистым, каноным лудеден. Ынде пошкудо-шамычат толедаш тўнгалыныт. Пайрем кечын лишыл черкыш службыш коштыт. Южгунам пелашыж дене коктын монастырьыш мият. Тыште тудым, ончычсо йўшö еным, акафистым лудаш шогалтат...

А вет мыняр пошкудына, палымына, лишыл егна кызыт осал деч орланат. Айста нуным молитвам лудмына, Юмылан кумалмына дене иян кидше гыч утарена.

СЕНТЯБРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН		6	13	20	27
ВТ		7	14	21	28
СР	1	8	15	22	29
ЧТ	2	9	16	23	30
ПТ	3	10	17	24	
СБ	4	11	18	25	
ВС	5	12	19	26	

- дни особого поминовения усопших
 - сплошные седмицы
 - постные дни
 - разрешение на пищу без растительного масла
 - разрешение на рыбу
 - разреш. на растит. масло
 - разрешение на вино
 - разрешение на икру рыбы
 - полное воздерж. от пищи

4 – Юмын Аван Грузинский иконыжын кечыже.

6 – Москвасе святитель Петрын кечыже. Москвасе святой-влакын погынышт. Апостол-влак дене тӱр улшо святой Косма Этолийскийын кечыже.

8 – Юмын Аван Владимирский иконыжым вашлийме кече.

10 – Почаевысе преподобный Иовын кечыже.

11 – Христос ончыч Толшо да Тудым Тынеш пуртышо святой Иоанн пророкын вуйжым руалме кече.

12 – Благоверный святой князь-влак Александр Невский ден Даниил Московскийын кечышт.

13 – Юмын Аван ўштыжым Константинопольысо Влахернский храмыш пыштыме кече. Угарманысе да Саратовысо святой-влакын погынышт.

14 – Черке У ий.

15 – Печерысе Антоний ден Феодосий преподобный-влакын кечышт.

17 – Юмын ужшо пророк Моисейын кечыже. Белгородысо Иоасаф ден Воронежысе Митрофан святитель-влакын кечышт.

19 – Архангел Михаилын чудыжым шарнымаш. Марий

кундемысе новомученик-влакым шарныме кече. Ежовысо монастырьын пайремже.

21 – Юмын Шочыктышо да эреак Удыр улшо Эн Святой Владычицын Шочмо кечыже.

22 – Преподобный Иосиф Волоцкий ден святитель Феодосий Черниговскийын кечышт.

24 – Преподобный Силуан Афонскийын кечыже.

26 – Христосын Ылыж кыселмыж лӱмеш Иерусалимысе храмым уэмдыме кече. Воскресенский храм-влакын престольный пайремышт.

27 – Господын Эн Пагалыме Ылыжтарыше Ыресшым нӱлталме пайрем.

30 – Святой орланыше Вера, Надежда, Любовь ден нунын София аваштым пагален шарныме кече.

ЙОДМЫДАЖЕ ПОРЫЛАН ПӰРАЛТЫН ГЫН, ТУДО САДАК ПОЛША!

Мый икмыняр ий воинский частыште пашам ыштенам. Службо гыч 2000 ийыште каяш логале, сандене Йошкар-Олаште пашам кычалаш тӱналым. Но тудо пагытыште пашам муаш пеш неле ыле. Паша деч посна илыме жапем ик ий наре шуйныш.

Май тылзыште Марий епархийысе Юмын Аван «Троеручице» иконыж лӱмеш храмыш кайышым. Службышто шогыдем годымат кумылем вошышо ыле, вуйышто ик йодыш гына пӱрдын: «Кечмогай пашаш каем, но кушто тудыжым муаш?» Юмын Аван «Троеручице» иконыжлан вуйым саваш манын, службо мучаште чыланат черетыш шогална. Юмогам пагален шупшалаш кумык лийдем годым шӱмем йывыртен кыраш тӱнгале, да мый каласен мошташ лийдыме куаным шижым! Юмогам шупшалыым – чоныштем адак кугу куан! Мый ӱрын шоналтышым: «Таче иктаж ойыртемалтше увер лиеш мо?»

Иконо деч икмыняр йолтошкалтышым ӱрдыжкырак ыштымекем, кидем ала-кӱ тӱкалтыш. Савырнен ончалыым да сай палыдем, Галина Васильевнам, ужылалтышым.

– Пашам кычалат ыле вет, муынат але уке? Муын отыл гын, мый тыйым изи йочам ончаш полшаш йоднена ыле, – мане тудо. Шкемын кум йочамым ончен куштенам гынат, ег йочам ончен кертме нерген ни гунам шонен омыл да трукышто ӱрмалгенат колтышым. Палыме лияш кӱнышым, да изи Маринам мыланем конденат кучыктышт. Колякыш шынден, епархий кундемыште

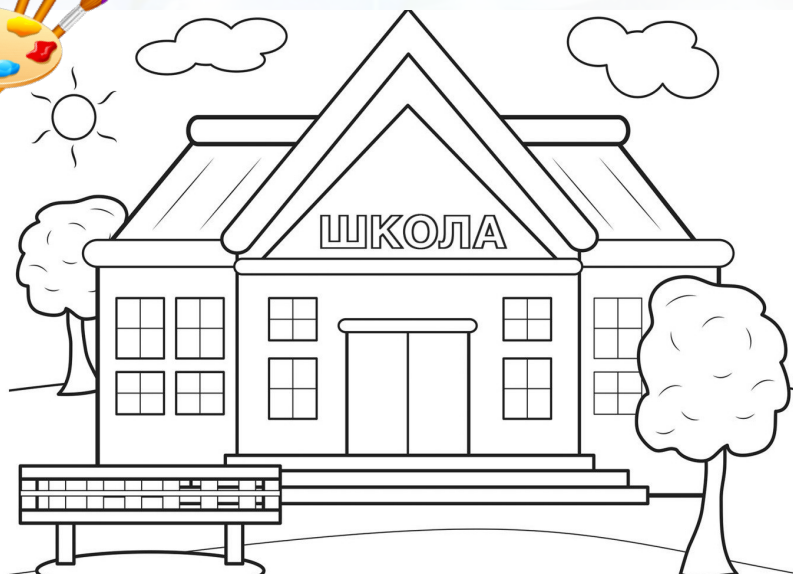

коштыктышым. Суксо гай изи ӱдырым шот дене ончен мошташ полшо манын, Юмын Аван сӱрвалышым.

Тыге мый пеш сай ешыш логалыым. Юмын Аван ӱрыктарышын полшымыжым да вате-марий Валентина ден Владимирын порылыкыштым тачат кумыл тодылт шарналтем. Кенез гоч йочаштым ончаш полшыдемлан нуно сайын тӱлышт. Тунам мый шке эргымлан школыш каяш мо кӱлешым чыла налын кертым да пеш йывыртишым. Кызыт иктаж егын пашам кычалмыж нерген колам гын, шке денем лийше ты историйым каласкалем да эре ик кагашым пуэм: «Троеручице» иконо ончылно Юмын Аван сӱрвалыза. Йодмыдаже порылан пӱралтын гын, Тудо садак полша!»

Татьяна КРЫЛОВА.
Йошкар-Ола.

Куанен чиялтена

ЮМО ЧОНЫШТЕМ ИЛА

Юмо чоныштем, шижам, ила,
 Ошкылемым, капкылем сакла.
 Курымашлык суртшо Каваште уло,
 Тушко логалаш чапым суло.
 Лий поро, сай, шотан, ўшанле,
 Сорта тул дене волгалтше пиал.
 О поро Юмо, калыкнам арале,
 Сулыкнам, титакым поген нал.

Шкендын лийже кеч-можат:
 Кинде шултыш, ший оксат,
 Шке капкат, пачер омсат.
 Толжо мўндыр унажат.
 Шкендын лийже пёрт лукет.
 Юмо ончылно – чонет.
 Ўстелет чеслан томам гын,
 Ынже кай родет корангын.
 Лийже мутланаш йолташ,
 Ўшанен кеч-мом ойлем,
 Ок шаркале шўм оем,
 Шанчашла ок тошт олташ.
 Лийже шкендын кўпчык, вакш.
 Артана ден пу леваш.
 Нёлтшө шикш, каваш ончен.
 Илышем тыге рончен,
 Омыштем ялем кончен.
 Шкендын лийже чылажат:
 Еш, тазалык, пиалжат.

Татьяна ПЧЁЛКИНА.

"ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12.

Журнал лекме жап - 2.09.2021 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме, «Куранты» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 429029, Татарстан, Казань, Сибирский тракт урем, 34, 14 корпус, 42-шо пöлем.

Редакцийын да издательын адресышт: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224-ше пöлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўн редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов, А.Н. Таныгина, А.П. Чемякова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт түрлө лийын кертыт. Серыш-влак мөнгеш огы колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА
 КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**